

Marknadskontroll 2023:4

Studs mattor med tillbehör

Marknadskontroll 2023:4 Studsmattor med tillbehör

Konsumentverket 2023

Ansvariga handläggare: Marlene Gustavsson (projektledare),
Bettina Lechner och Jens Hagberg

Sammanfattning

Under hösten 2023 genomförde Konsumentverket en marknadskontroll av studsmattor avsedda för hemmabruk med tillhörande produkter som tillför extra eller ny funktion. Syftet med kontrollen var att undersöka om studsmattor för hemmabruk med tillhörande produkter uppfyller gällande säkerhetskrav.

Tre olika produkttyper av tillbehör valdes ut för kontroll: basketkorgar, bungee-set för trampolin och vattenspridare. Information och dokumentation för studsmattor tillsammans med basketkorgar och bungee-setet för trampolin begärdes in från sex olika näringsidkare för granskning. Dessutom öppnades ärenden mot ett antal näringsidkare om säljstopp och återkallelse av vattenspridare till studsmattor. Det berör bland annat flera olika digitala marknadsplatser som tillhandahåller tiotals, eller i vissa fall hundratals, vattenspridare för studsmattor.

Kontrollen visade att tillverkarna brister i bedömningen och hanteringen av de faror och risker olika tillbehör till studsmattor för hemmabruk kan medföra för användaren. Lek på studsmattor för hemmabruk innebär i sig en risk för användaren att skadas. Det är därför allvarligt att tillverkarna inte tillräckligt har undersökt och hanterat de ytterligare faror som olika tillbehör till studsmattan kan utgöra.

Inget av tillbehören i kontrollen uppfyller kraven vad gäller bedömning av överensstämmelse mot lagstiftningen. Om tillverkarna inte kan uppvisa ett EG-typintyg från ett anmält organ får tillbehören inte tillhandahållas.

När det gäller studsmattorna konstaterades att det förutom vissa formella brister i dokumentationen även finns brister när det gäller informationen i bruksanvisningar och varningar på studsmattan och förpackningen.

Under våren 2024 kommer en informationsinsats om resultaten från marknadskontrollen genomföras. Insatsen kommer att rikta sig både mot näringsidkare och konsumenter och syftar till att öka medvetenheten om riskerna med lek på studsmattor.

Vid rapportens publicering är handläggningen av ärenden mot företag som tillhandahåller utvalda produkter fortfarande pågående.

Summary

In the autumn of 2023, the Swedish Consumer Agency carried out a market surveillance of trampolines for domestic use together with products adding additional features. The purpose was to investigate whether trampolines for domestic use with accessories meet the safety requirements according to the applicable laws and standards.

The Swedish Consumer Agency's "Product Damage Survey" for 2021 shows that a large proportion of injuries in the category of toys and play equipment occurred during play on a trampoline for domestic use.

Via a Safety Gate RAPEX notification (A11/00066/21), the Swedish Consumer Agency has also been made aware that there are accessories for trampolines for domestic use that do not meet the requirements of the EN 71-14:2018 standard and that can make the trampoline more dangerous. The notification is about a water sprinkler that is provided for the purpose of being mounted on trampolines for domestic use. The sprinkler moistens the trampoline and thereby increases the risk of the user slipping and being injured.

Three different types of accessories for trampolines for domestic use were selected for inspection: basketball hoops, a bungee set and water sprinklers. Information and documentation for selected trampolines together with basketball hoops and the bungee set were requested from six economic operators for review. In addition, cases were opened against a number of economic operators regarding sales bans and recall of sprinklers for trampolines. These cases include several different digital marketplaces that provide tens, or in some cases, hundreds of sprinklers for trampolines.

The inspection revealed that the manufacturers were deficient in the assessment and management of the hazards and risks that different accessories for trampoline for domestic use can pose to the user. Playing on trampolines for domestic use is in itself a risk of injury to the user. Hence, it is a matter of concern that manufacturers have not sufficiently investigated, examined and addressed the potential additional risks posed by various accessories.

None of the accessories in the inspection comply with the legislative requirements for conformity assessment. If the manufacturer is unable to provide an EC-type examination certificate, the accessories shall not be supplied.

Regarding the trampolines, it was found that, aside from some formal shortcomings in documentation, there are also deficiencies in the information provided in the user instructions and warnings on both the trampoline itself and the packaging.

In spring 2024, an information campaign on the results of this market surveillance will be carried out on the Swedish market. The campaign will target both economic operators and consumers and aims to raise awareness of the risks of playing on trampolines for domestic use, especially in combination with accessories.

At the time of publication of the report, the handling of cases with economic operators that provided the selected products are still ongoing.

Innehållsförteckning

1	Bakgrund till kontrollen	6
1.1	Skador vid lek på studs mattor för hemmabruk	6
1.2	Anmälningar till Konsumentverket.....	8
2	Regler	9
2.1	Lagstiftning	9
2.2	Tekniska krav på studs mattor för hemmabruk	9
2.3	Bedömning av överensstämmelse	9
2.4	CE-märkning.....	10
3	Genomförande	11
3.1	Urval av studs mattor och tillbehör.....	11
3.2	Kontroll	12
4	Resultat	15
4.1	Studs mattor	15
4.2	Tillbehör basketkorgar	17
4.3	Tillbehör bungee-set för trampolin	18
4.4	Tillbehör vattenspridare	19
5	Analys.....	20
5.1	Studs mattor	20
5.2	Tillbehör till studs mattor	20
6	Slutsatser och fortsatt arbete.....	23
	Bilagor.....	1

1 Bakgrund till kontrollen

Konsumentverkets produktskadeundersökning för 2021 visar att en stor andel av skadorna i kategorin leksaker och lekutrustning inträffade vid lek på en studsatta för hemmabruk.

Via en Safety Gate RAPEX-notifikation¹ (A11/00066/21) har Konsumentverket också blivit uppmärksammat på att det finns tillbehör till studsattor för hemmabruk som inte uppfyller kraven i standarden EN 71-14:2018² och som kan göra studsattan farlig. Notifikationen gäller en vattenspridare som tillhandahålls i syfte att den ska monteras på studsattor för hemmabruk. Vattenspridaren gör studsattan våt och det ökar risken att användaren ska halka och skadas.

Produkter som tillför extra eller ny funktion (som basketkorgar och tält) till en studsatta för hemmabruk omfattas inte av standarden EN 71-14:2018. Det innebär att det för sådana tillbehör krävs ett EG-typintyg från ett anmält organ som visar att det uppfyller lagstiftningens krav på säkerhet.

Syftet med projektet är att kontrollera om studsattor för hemmabruk med tillbehör i form av produkter som tillför extra eller ny funktion uppfyller gällande säkerhetskrav. Eftersom lek på studsattor för hemmabruk innebär en risk för användaren att skadas är det viktigt att tillbehör till studsattan inte ökar den risken. Vid behov vidtas därför åtgärder mot studsattor och tillbehör som kontrolleras i projektet och som inte uppfyller gällande regler och säkerhetskrav.

Ett ytterligare syfte med projektet är att informera näringsidkare om gällande regler och krav på säkerhet för studsattor för hemmabruk.

1.1 Skador vid lek på studsattor för hemmabruk

En av anledningarna till att studsattor för hemmabruk valts ut för kontroll är att Konsumentverkets produktskadeundersökning för 2021 visar att en stor andel av skadorna i kategorin leksaker och lekutrustning inträffade vid lek på en studsatta för hemmabruk. Produktskadeundersökningen visar bland annat att frakturer är den vanligaste kroppsskadan i kategorin, i kombination med sårskador, blåmärken och skrubbsår. Stukningar och vrickningar uppkommer också till följd av lek på en studsatta.

1.1.1 Konsumentverkets produktskadeundersökning

Konsumentverkets produktskadeundersökning (KPU) består av drygt 4 000 slumpmässigt utvalda personskador från perioden 2019 – 2021. 3 000 av dessa gällde en vuxen och drygt 1 200 ett barn under 18 år. I studien definieras en personskada som när en person skadar sig på en vara eller i samband med en aktivitet eller tjänst så allvarligt att de har behövt söka vård på till exempel på vårdcentral eller akutmottagning.

¹ EU rapid alert system for dangerous non-food product:
Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products (europa.eu)

² SS-EN 71-14:2018 Leksaker – Säkerhetsregler – Del 14: Trampoliner (studsattor) för privat bruk.

Studien genomfördes som en kvantitativ webbenkät genom en riksrepresentativ panel. Datainsamlingen pågick under november och december 2020.

Sammanställningen är baserad på information om 38 barn som har sökt vård vid skada som uppstått vid lek på en studs matta för hemmabruk under perioden 2019–2021.

I vilka sammanhang uppstår skador?

- Lek på studs mattor för hemmabruk står för 6% av barnens personskador till följd av användning av en vara (9% bland flickor, 4% bland pojkar).
- Majoriteten skaffade studs mattan som ny (79%). Ungefär hälften var köpta på nätet och hälften var köpta i en fysisk butik.
- Majoriteten hade skaffat studs mattan mer än ett år innan olyckan inträffade (74%). En av fyra skadade sig på en nyinköpt studs matta.
- Majoriteten av olyckorna inträffade under sommarmånaderna juni och juli (61%), på eftermiddagen (68%) och kvällen (21%).

Vilka typer av skador förekommer vid lek på studs mattor?

- Majoriteten av personskadorna på barn är en skada på överkroppen (53%), exempelvis händer, fingrar, armar, axlar eller nyckelben. Näst vanligast är skador på underkroppen (34%), exempelvis höft, ben, knä, fot eller tår. De kroppsdelar som skadas är i stort sett samma för pojkar och flickor.
- Frakturer är den vanligaste kroppsskadan (50%). Andra vanliga skador är stukningar och vrickningar (32%) samt blåmärken (18%). De kroppsskador som uppstår vid lek på studs mattor är i stort sett samma för pojkar och flickor.
- Majoriteten av personskadorna gällde en måttlig skada (92%). Det krävde besök på t.ex. vårdcentral eller akutmottagning, men de blev inte inlagda på sjukhus.

Vem råkar ut för skador?

Uppgifter insamlade vid genomförandet av KPU:n indikerar att bland barn som skadat sig vid lek på en studs matta är:

- majoriteten flickor (61%)
- majoriteten i åldern 6–11 år (66%)

1.1.2 Erfarenheter från läkare på ortopedavdelning

För att få en indikation på om tillbehör till studs mattor för hemmabruk kan orsaka skador vid lek på studs mattor har Konsumentverket ställt ett antal frågor till läkare på ortopedi på ett av landets sjukhus.

Generellt var de tillfrågade läkarnas erfarenhet när det gäller orsaken till skador i samband med lek på studs mattor att de ofta uppkommer när det är flera som hoppar på studs mattan samtidigt. En stor risk är när ett större barn, eller en vuxen, hoppar tillsammans med ett mindre barn. Det mindre barnet kan då flyga lite för högt och får svårt att kontrollera sin landning. Läkarnas erfarenhet är att en vanlig skada när barnet landar fel är brott på överarmen vid armbågen (suprakondylära humerusfrakturer).

När det gäller användning av tillbehör till studsmattor generellt har läkarna inte noterat att det påverkat totala antalet skador orsakade av lek på studsmattor. Däremot har läkarna erfarenhet av att skador som krävt vård uppkommit när användare har hoppat och landat på lösa bollar på studsmattan. Den skada som då uppstått är vrickad eller bruten fotled.

De tillfrågade läkarna har inte information om att skador uppkommit i samband med att användare hoppat på studsmattor som är våta av vattenspridare. Däremot ser de en ökad risk att halka och skadas om studsmattan är våt.

1.1.3 ANEC:s studie om studsmattor och trampolinparker

I en studie från ANEC³ om studsmattor och trampolinparker⁴ framgår att en ökning av skador från aktiviteter på trampolinparker har skett de senaste åren. Den stora majoriteten av skador, både gällande trampolinparker och studsmattor för hemmabruk, är dock inte allvarliga. Enligt studien är fall den vanligaste orsaken till skador och det handlar främst om misslyckade landningar på studsmattan eller fall från studsmattans kant.

De vanligaste skadorna är enligt studien stukningar och frakturer. Den åldersgrupp som främst drabbas är barn mellan 5 och 9 år. De allvarligaste skadorna, som även kan innebära ryggsador, har främst uppstått vid misslyckade ”stunts” (volter).

1.2 Anmälningar till Konsumentverket

Det finns ett fåtal anmälningar i Konsumentverkets anmälningssystem från konsumenter de senaste tio åren om bristande produktsäkerhet som gäller studsmattor för hemmabruk. Anmälningarna handlar främst om bristande kvalitet på material i studsmattor, men även några personskador finns rapporterade. Skadorna var då relaterade till skyddsnät eller kantskydd med bristfällig konstruktion.

Däremot saknas helt anmälningar från näringsidkare som tillhandahåller studsmattor. Näringsidkare som får kännedom om att en vara eller tjänst som de tillhandahåller, eller har tillhandahållit, är farlig, är skyldiga att omedelbart kontakta berörd tillsynsmyndighet och tala om vilka åtgärder som har vidtagits för att förebygga skadefall. Här finns anledning att anta att det finns ett mörkertal eftersom det finns anmälningar från konsumenter om brister, men inte från företagen de berör. Det finns även anledning att anta att det finns en underrapportering av anmälningar från konsumenter om produktbrister. Skador relaterade till studsmattor finns rapporterade i sjukvårdssystemen, men motsvarande anmälningar finns inte i systemen för farliga produkter.

³ European Association for the Co-ordination of Consumer Representation in Standardisation AISBL”. Instead of this long version, ANEC is often described as “The European consumer voice in standardisation”

⁴ ANEC study on trampolines and trampoline parks published - ANEC: The European consumer voice in standardisation

2 Regler

2.1 Lagstiftning

Studsmattor för hemmabruk kategoriseras som leksaker. Reglerna för leksakers säkerhet är gemensamma för länderna på den inre marknaden inom EU/EES. De grundar sig på Europaparlamentets och Rådets direktiv 2009/48/EG om leksakers säkerhet. Direktivet reglerar olika säkerhetsaspekter för leksaker så som mekanisk och fysikalisk säkerhet, elsäkerhet och kemisk säkerhet. I Sverige genomförs EU-direktivet genom lag (2011:579) om leksakers säkerhet, förordning (2011:703) om leksakers säkerhet och Konsumentverkets föreskrifter (KOVFS 2011:5) om leksakers säkerhet.

2.2 Tekniska krav på studsmattor för hemmabruk

I lagstiftningen om leksakers säkerhet hänvisar man till harmoniserade standarder när det gäller tekniska krav på leksaker. De harmoniserade standarderna ger så kallad presumtion om överensstämmelse. Det betyder att om en leksak överensstämmer med kraven i en harmoniserad standard, förutsätts den uppfylla de säkerhetskrav som ställs i EU:s direktiv om leksakers säkerhet och därmed också den svenska lagstiftningen om leksakers säkerhet. En harmoniserad standard är en standard som finns publicerad i Europeiska unionens officiella tidning⁵.

Följande harmoniserade standarder är tillämpbara vid bedömning om studsmattor och tillhör till studsmattor uppfyller säkerhetskraven som gäller mekaniska och fysikaliska faror:

- SS-EN 71-14:2018 Leksaker - Säkerhetsregler - Del 14: Trampoliner (studsmattor) för privat bruk.
- SS-EN 71-1:2014+A1:2018 Leksaker - Säkerhetsregler - Del 1: Mekaniska och fysikaliska egenskaper.
- SS-EN 71-8:2018 Leksaker - Säkerhetsregler - Del 8: Aktivitetsleksaker för privat bruk.

Observera att det finns ytterligare delar av de harmoniserade standarderna som är tillämpliga när det gäller andra än mekaniska och fysikaliska faror. Konsumentverkets marknads kontroll omfattar dock inte leksakernas säkerhet avseende brännbarhet, kemiska eller elektriska egenskaper.

2.3 Bedömning av överensstämmelse

Innan en leksak får börja säljas måste tillverkaren göra en analys där alla eventuella faror och risker med leksaken identifieras. Säkerhetsbedömningen ska dokumenteras och utgå sedan en del av den tekniska dokumentationen för leksaken.

Nästa steg för tillverkaren är att göra en bedömning av överensstämmelse, d.v.s. avgöra om leksaken uppfyller de säkerhetskrav som finns. Tillverkaren ska då utgå från de faror

⁵ Harmonised Standards - European Commission (europa.eu)

och risker som identifierats vid säkerhetsbedömningen och avgöra vilket förfarande (metod) som är tillämpligt för att göra bedömningen om överensstämmelse.

Det finns två vägar att gå beroende på om farorna omfattas av harmoniserade standarder eller inte: intern tillverkningskontroll eller EG-typkontroll.

2.3.1 Intern tillverkningskontroll

Om tillverkaren kan säkerställa att alla faror och risker man identifierat täcks av harmoniserade standarder kan tillverkaren gå vidare enligt förfarandet för intern tillverkningskontroll. Det innebär att tillverkaren säkerställer och försäkrar på eget ansvar att de berörda produkterna uppfyller tillämpliga krav i lagstiftningen om leksakers säkerhet.

Den tekniska dokumentationen ska innehålla provningsrapporter och en beskrivning av hur tillverkaren säkerställt att de tillverkade leksakerna överensstämmer med de harmoniserade standarderna.

Av provningsrapporten ska framgå att den gäller den aktuella leksaken. Det ska finnas tillräcklig information, en tydlig bild och spårbarhetsnummer så att man kan koppla ihop provningsrapporten med leksaken. Har man inte spårbarhet så är det svårt att avgöra om provningsrapporten verkligen gäller leksaken i fråga. Provningsrapporten ska omfatta alla relevanta krav i de harmoniserade standarderna som har identifierats i säkerhetsbedömningen.

Om leksaken uppfyller alla krav och dokumentationen är på plats ska tillverkaren upprätta en *EG-försäkran om överensstämmelse* (EC Declaration of Conformity, DoC). EG-försäkran innebär att tillverkaren intygar, och tar på sig ansvaret för, att leksaken uppfyller alla relevanta krav i lagstiftningen.

2.3.2 EG-typkontroll

Om tillverkaren har identifierat faror eller risker hos leksaken som inte täcks av harmoniserade standarder måste i stället det förfarande som kallas för EG-typkontroll användas. Vid en EG-typkontroll ska tillverkaren anlita ett anmält organ⁶ som bedömer leksaken utifrån lagstiftningens krav. Om det anmälda organet bedömer att leksaken uppfyller lagstiftningens krav på säkerhet kan det utfärda ett *EG-typintyg*.

2.4 CE-märkning

När den tekniska dokumentationen är färdigställd och EG-försäkran om överensstämmelse är upprättad ska leksaken CE-märkas. Genom att förse leksaken med CE-märkning deklarerar tillverkaren på eget ansvar att varan överensstämmer med alla rättsliga krav för att få CE-märkas.

⁶ Notified bodies - European Commission (europa.eu)

3 Genomförande

Marknadskontrollen inleddes under våren 2023 med att information skickades ut om vilka regler som gäller, tillsammans med information om marknadskontrollen, till drygt 80 företag som tillhandahåller studsmattor avsedda för hemmabruk på den svenska marknaden. Informationen publicerades också på Konsumentverkets webbsida.

Under hösten 2023 valdes ett antal studsmattor och tillbehör som tillför ny funktion till studsmattor ut för stickprovskontroll. Kontrollen syftade till att avgöra om utvalda produkter uppfyller kraven i lagstiftningen om leksakers säkerhet. Den genomfördes i form av en dokumentkontroll. Inga produkter köptes in eller skickades på provning av Konsumentverket.

3.1 Urval av studsmattor och tillbehör

Efter en kartläggning av vilka olika slags tillbehör till studsmattor som finns på marknaden valdes tre typer ut för kontroll:

1. *Basketkorgar*

Kartläggningen visade att det är ett relativt vanligt tillbehör till studsmattor för hemmabruk. Det finns flera olika varumärken som tillhandahålls av olika återförsäljare.

2. *Bungee-set för trampolin*

Konsumentverket har tidigare fått in en anmälan och öppnat ett ärende mot ett bungee-set för studsmattor för hemmabruk. Ärendet resulterade i att återförsäljaren frivilligt upphörde med försäljningen. En liknande produkt från samma tillverkare tillhandahålls återigen på den svenska marknaden och därför valdes den ut för kontroll i projektet.

3. *Vattenspridare*

Via en Safety Gate RAPEX-notifikation⁷ (A11/00066/21) har Konsumentverket blivit uppmärksammat på att vattenspridare tillhandahålls i syfte att monteras på studsmattor för hemmabruk. Kartläggningen visade att det finns många varianter av sådana vattenspridare som tillhandahålls på den svenska marknaden och därför inkluderades de i kontrollen.

Studsmattor

Urvalet av studsmattor gjordes utifrån att de marknadsfördes tillsammans med det tillbehör som valts ut för kontroll.

⁷ EU rapid alert system for dangerous non-food product:
Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products (europa.eu)

3.2 Kontroll

3.2.1 Studsmattor med basketkorg

Dokumentation begärdes in för fyra studsmattor tillsammans med basketkorgar.

Illustration av basketkorg monterad på studsmatta för hemmabruk.

Basketkorgarna monteras i skyddsnätets stolpar på studsmattan. De basketkorgar som ingår i kontrollen har samma varumärke som studsmattan de kontrolleras ihop med. En av basketkorgarna består av en dubbelkorg där den ena korgen används av den som är på studsmattan och den andra används från utsidan av studsmattan.

Tre av studsmattorna som ingick i kontrollen är försedda med konventionella fjädrar som spänns fast mellan ram och matta. En av studsmattorna har en konstruktion där kompositstavar istället är monterade mellan matta och ram och svarar för fjädringen.

Följande frågor ställdes till näringsidkarna:

- Hur säkerställer ni att produkterna uppfyller gällande krav?
- Har ni tagit emot några reklamationer eller klagomål på produkterna?

Vidare begärdes följande dokumentation in av näringsidkarna för de utvalda produkterna:

1. EG-försäkran om överensstämmelse.
2. Provningsrapport som visar att leksakerna uppfyller kraven enligt standard EN 71-1:2014+A1:2018⁸ och EN 71-14:2018⁹.
3. EG-typintyg.
4. Bruksanvisning för studsmattan och basketkorgen.
5. Bilder av CE-märkning samt övriga märkningar och varningsinformation som finns på produkterna eller deras förpackningar.

⁸ Svensk standard SS-EN 71-1:2014+A1:2018 Leksaker – Säkerhetsregler – Del 1: Mekaniska och fysikaliska egenskaper

⁹ Svensk standard SS-EN 71-14:2018 Leksaker – Säkerhetsregler – Del 14: Trampoliner (studsmattor) för privat bruk.

3.2.2 Studsmattor med bungee-set för trampolin

Ett bungee-set för trampolin för studsmattor för hemmabruk identifierades vid kartläggningen på den svenska marknaden. Ställningen monteras på en studsmatta genom att den skruvas fast på studsmattans ben. Användaren spänns fast i anordningen i en sele med elastiska rep (bungee-rep). Med hjälp av en vinsch på utsidan så hissas sedan användaren upp i selen.

Illustration av bungee-set för trampolin monterad på studsmatta för hemmabruk.

Bungee-setet för trampolin kan enligt marknadsföringen monteras på olika studsmattor för hemmabruk. Det tillhandahålls dessutom av flera återförsäljare. Därför valdes två olika återförsäljare och två olika studsmattor ut att kontrolleras tillsammans med bungee-setet. En studsmatta var fyrkantig och den andra rund. Det finns två olika varianter av bungee-setet som klarar olika vikt på användaren. Kontrollen gjordes av produkten med en max-vikt på 50 kg för användaren.

Samma frågor som för studsmattorna med basketkorgar ställdes till näringsidkarna med studsmattor med bungee-set (se avsnitt 3.2.1).

3.2.3 Vattenspridare för studsmattor

När det gäller vattenspridare/sprinklers som ska monteras på studsmattor har Konsumentverket redan konstaterat i ett tidigare ärende att de inte uppfyller kraven enligt lagstiftningen om leksakers säkerhet.

Vattenspridare gör studsmattan blöt och enligt standarden EN 71-14:2018 får inte studsmattan användas under våta förhållanden. En blöt studsmatta ökar risken för att användaren ska halka och skada sig. När vattenspridaren används på ett avsett och förut-sägbart sätt medför den alltså en ökad risk att skada sig för den som använder studsmattan.

Vid kartläggningen av tillbehör till studs mattor identifierades ett antal näringsidkare som tillhandahåller vattenspridare till studs mattor. Ärenden öppnades mot näringsidkarna eftersom vattenspridarna ska sluta säljas och återkallas från konsumenter som köpt sådana produkter.

Illustration av vattenspridare med sprinkler monterad på studs matta för hemmabruk.

4 Resultat

Resultatet av dokumentkontrollen redovisas för studsmattorna och de olika typerna av tillbehör separat. Under varje rubrik sammanfattas resultatet av kontrollen för respektive produkttyp.

4.1 Studsmattor

Totalt kontrollerades dokumentationen för sex olika studsmattor som endera tillhandahölls med basketkorg eller bungee-setet som tillbehör.

CE-märkning och EG-försäkran om överensstämmelse (DoC)¹⁰

Samtliga studsmattor var CE-märkta och hade en EG-försäkran om överensstämmelse kopplad till produkten. Däremot innehöll EG-försäkran om överensstämmelse för de olika studsmattorna några fel som har påpekats till respektive näringsidkare:

- DoC:n ska innehålla en färgbild som är så tydlig att det går att spåra leksaken. I två fall saknas färgbild på produkten.
- Det är tillverkaren som ska upprätta, och skriva under, DoC:n. I ett fall är det importören som har upprättat DoC:n.

Provningsrapporter

För samtliga studsmattor har provningsrapport inkommit. Konsumentverket noterar att provningsrapporterna är mer eller mindre utförliga och lätta att följa/förstå. Studsmattorna har enligt provningsrapporterna testats mot standarderna EN 71-14:2018, EN 71-8:2018 och EN 71-1:2014+A1:2018. Samtliga provningsrapporter visar att studsmattan godkännts på alla punkter som testats, men i några fall har inte alla relevanta krav i standarden undersökts.

I tre fall har provningen inte inkluderat kapitel 5.3.2 i EN 71-14:2018, som handlar om UV-tester av icke-metalliska material. Tillverkaren har begärt att det inte ska testas enligt beskrivningen i provningsrapporten. I de fallen har Konsumentverket begärt förtydliganden om hur tillverkaren säkerställer att studsmattorna uppfyller dessa krav. I ett av dessa fall har det i rapporten hänvisats till andra tester för uppfyllande av kraven.

I ett fall har tillverkaren enbart testat en studsmatta, men låtit en hel ”familj” av studsmattor med liknande konstruktion anses uppfylla säkerhetskraven och godkännas enligt testrapporten. Enligt tillverkaren har de tillsammans med testinstitutet låtit den studsmatta som utsätts för mest belastning vara provexemplar. Konsumentverket har ställt frågor till näringsidkarna och bett om förtydligande kring detta.

För den studsmatta som har en fjäderfri lösning finns en del frågetecken. Standarden EN 71-14:2018 tar inte fullt ut hänsyn till andra lösningar på studsmattor än vanliga stålfjädrar. Tillverkaren har då ansvar att göra säkerhetsbedömningar på produkten och, om standarden inte omfattar alla risker, använda förfarandet för EG-typkontroll för att göra bedömningen om överensstämmelse¹¹ för studsmattan. Konsumentverket har även i detta fall ställt frågor till näringsidkaren för att få förtydligande.

¹⁰ DoC = Declaration of Conformity: Se avsnitt 2.3.1.

¹¹ Se avsnitt 2.3

Bruksanvisning

För fem av studsmattorna har en bruksanvisning bifogats på svenska. I ett fall har bruksanvisningen enbart delvis varit på svenska och Konsumentverket har begärt en bruksanvisning som i sin helhet är på svenska.

I ett fall saknades instruktioner om hur man ska hoppa på studsmattan och Konsumentverket har begärt att bruksanvisningen kompletteras.

Det finns inga krav på hur bruksanvisningen ska vara utformad, men Konsumentverket kan ändå notera att de är väldigt olika utformade, och i vissa fall på ett sådant sätt att det kan vara svårt för användaren att ta till sig informationen. Ett exempel är att varningar och rekommendationer blandas i några av bruksanvisningarna.

Varningar och information

För studsmattor ska vissa varningar finnas på produkten, vissa på förpackningen och andra i bruksanvisningen. I bruksanvisningen ska det även finnas monterings- och underhållsinstruktioner. När det gäller varningar noterades bland annat följande:

- I ett fall saknas varningar på svenska på produkten.
- I ett fall varnas det från att göra kullerbyttor, men enligt den tekniska rapporten SIS-CEN/TR 15071:2021¹² är det volter som avses.
- Det ska finnas en varning på produkten, förpackningen och bruksanvisning om hur ofta skydds nätet ska bytas. I ett fall är det otydligt vilket intervall som gäller.
- I ett fall anges felaktigt att studsmattan ska placeras på hårda ytor.
- Varningar som är avgörande för köpbeslutet ska finnas på förpackningen på svenska. I några fall är varningarna på studsmattans förpackning enbart på engelska.

Reklamationer och klagomål

Av underlaget som näringsidkarna skickat in gällande reklamationer och klagomål från konsumenter om studsmattorna, framgår att de flesta beror på avsaknad av delar eller att det skickats felaktiga eller trasiga delar. Även rostangrepp anges som orsak till reklamation liksom att delar inte går att skruva fast. Hål och vävfel i mattan och skydds nätet anges också som reklamationorsorsak i några fall.

Näringsidkarna har inte rapporterat om några personskador orsakade av de reklamerade produkterna. De flesta av reklamationerna som rapporterats verkar vara av sådant slag att de kan upptäckas innan eller vid montering.

Övrigt

Konsumentverket har också noterat att vissa studsmattor marknadsförs på ett sätt som står i strid med hur studsmattan får användas. Det handlar exempelvis om bilder där studsmattan är placerad på en hårdgjord yta, flera personer hoppar på studsmattan samtidigt eller bilder där användare gör avancerade tricks och volter.

¹² Teknisk rapport SIS-CEN/TR 15071:2021: Leksaker – Säkerhetsregler – Nationella översättningar av varningar och bruksanvisningar i EN 71-serien

4.2 Tillbehör basketkorgar

Basketkorgarna är avsedda att monteras på en studs matta för hemmabruk och därför är de (del av) leksaker.

Dokumentationen för fyra olika basketkorgar har kontrollerats ihop med en studs matta av samma varumärke för varje basketkorg. Vid köp av basketkorgarna ingår i samtliga fall även en eller två basketbollar. I några fall ingår även en pump till bollarna. De bollarna kan därför antas vara hårda.

CE-märkning och EG-försäkran om överensstämmelse (DoC)

För tre av basketkorgarna har en EG-försäkran om överensstämmelse skickats in. I det fjärde fallet så motiverar näringsidkaren avsaknaden av DoC med att basketkorgen ingår i studs mattan och att den inte kan användas på annat sätt än för just deras studs matta. Näringsidkaren anser därför inte att något DoC för basketkorgen behövs.

Det framgår inte av något av de kontrollerade DoC:na att basketkorgen är testad ihop med studs mattan den ska monteras på.

Ingen av tillverkarna för de olika basketkorgarna har valt EG-typkontroll som förfarande (metod) för att göra bedömningen om överensstämmelse¹³.

Två av basketkorgarna hade CE-märke på produkten eller på förpackningen. I de andra två fallen var det oklart om det fanns CE-märke på basketkorgen.

Provningsrapporter

Provningsrapport från testinstitut har bifogats för tre av basketkorgarna. De har då testats mot en av eller en kombination av standarderna EN 71-14:2018, EN 71-8:2018 och EN 71-1:2014+A1:2018. Två av tillverkarna har bifogat egna provningsrapporter eller riskbedömningar till underlaget där de har identifierat risker med produkterna och möjliga skadescenarier.

Det finns inga provningsrapporter från någon näringsidkare som visar att basketkorgen är testad ihop med studs mattan.

Bruksanvisning

För basketkorgarna finns bruksanvisning på svenska i samtliga fall. Omfattningen skiljer sig åt och i något fall är det enbart monteringsanvisning. I andra fall finns även varningar och annan information som tillverkaren bedömt som nödvändig med i bruksanvisningen.

¹³ Se avsnitt 2.3

Varningar och information

I några fall finns varningar i bruksanvisningen till basketkorgen. Exempel på varningar som finns för de olika basketkorgarna är:

- Får inte användas av små barn om de inte är under uppsikt av en vuxen.
- Tillräckligt fritt utrymme ovanför korgen är nödvändigt. En fri höjd på minst 8 meter över marken rekommenderas. Se till att inga kablar, grenar eller andra potentiellt farliga föremål sticker ut i området.
- Dunkning eller hängning på basketkorgens kant kan orsaka skador på studs mattan och basketkorgens ring.
- Försök aldrig stoppa in huvudet i korgen.
- När den inte används måste korgens baksida, ring och nät tas bort från studs mattan.
- Om dessa varningar inte följs kan det leda till svåra personskador.
- Under spel, speciellt när du utför aktiviteter av dunktyp, håll spelarna borta från ryggplattan, kanten och nätet. Allvarlig skada kan uppstå om tänder/ansikte kommer i kontakt med ryggplattan, kanten eller nätet.
- Häng inte på ringen. Fall och tipprisk.
- Använd endast den medföljande mjuka bollen när du spelar.
- Hoppa inte under korgen. Risk för blåmärken och att fastna.
- Klättra inte på konstruktionen.
- Gå inte under studs mattan medan någon sitter på den. Används endast i kombination med en studs matta från samma varumärke.
- Granska den monterade ringen före varje användning. Föremål och andra hinder som kan störa användningen är förbjudna i spelområdet.

Reklamationer och klagomål

Exempel på orsaker till att basketkorgar har reklamerats av konsumenter är enligt näringsidkarna: saknade eller trasiga delar, rost eller att det inte går att skruva fast den på studs mattan.

4.3 Tillbehör bungee-set för trampolin

Det kontrollerade bungee-setet är avsett att användas på studs mattor för hemmabruk och därför är det (del av) en leksak. Marknadsföringen är dessutom riktad mot att barn ska använda produkten.

Dokumentation för bungee-setet för studs mattor för hemmabruk kontrollerades tillsammans med två olika studs mattor från två olika varumärken.

CE-märkning och EG-försäkran om överensstämmelse (DoC)

Bungee-setet är inte CE-märkt och saknar EG-försäkran om överensstämmelse.

Tillverkaren har inte valt EG-typkontroll som förfarande (metod) för att göra bedömningen om överensstämmelse¹⁴.

¹⁴ Se avsnitt 2.3

Provningsrapporter

Bungee-setet har kontrollerats mot två olika studs mattor och därför har samma provningsrapport för bungee-setet bifogats i båda fallen av två olika näringsidkare. Enligt provningsrapporten har testinstitutet testat produkten mot vissa delar i standarden EN 71-14:2018, EN 71-1:2014+A1:2018 och EN 71-8:2018. Det finns ingen riskanalys bifogad som visar varför just dessa delar i standarderna har testats.

Det framgår heller inte vilken studs matta som använts vid testningen.

Bruksanvisning

Det finns en bruksanvisning på svenska.

Varningar och information

Flera av varningarna som anges för bungee-setet är desamma som för studs mattor. Utöver det finns varningar som bland annat rör selen, linan och vinschen såsom exempelvis:

- Använd aldrig bungee-setet utan en sele som sitter rätt. Selen ska alltid vara ordentligt åtspänd så att användaren inte kan glida ur den.
- Om selen inte passar barnet ska han eller hon inte använda bungee-setet. Selen ska sitta ordentligt och tajt mot kroppen.
- Ta aldrig av dig selen när du är fastspänd, och dra alltid vinschen ända ner innan du tar av dig selen.
- Trassla inte in dig i det elastiska bandet.
- Selen och repen ska förvaras inomhus efter användning. Undvik direkt solljus.
- Om växeln förblir i N-läge kan det få handtaget att snurra i hög hastighet och skada användaren.
- Modifiera inte studs mattan eller någon av dess delar.

Reklamationer och klagomål

För bungee-setet har en av näringsidkarna rapporterat ett fåtal reklamationer som handlar om defekta bultar och murken gummilina.

4.4 Tillbehör vattenspridare

Näringsidkare har kontaktats om att frivilligt upphöra med försäljning och att återkalla vattenspridare till studs mattor från konsument. Det berör bland annat flera olika digitala marknadsplatser som tillhandahåller tiotals eller i vissa fall hundratals vattenspridare för studs mattor. Resultatet kommer att följas upp.

5 Analys

Eftersom handläggningen av ärenden mot näringsidkare som tillhandahåller utvalda produkter pågår, kan inte näringsidkarnas slutliga åtgärder redovisas.

5.1 Studsmattor

När det gäller studsmattorna kan konstateras att det förutom vissa formella brister i dokumentationen även finns brister när det gäller informationen i bruksanvisningar och varningar på studsmattan och förpackningen.

Korrekt och tydlig information och varningar till konsumenter om montering och användning av studsmattor är viktigt för att minska risken för skador. Därför har Konsumentverket påpekat att bristerna i den information som medföljer studsmattorna ska rättas till av näringsidkarna.

5.2 Tillbehör till studsmattor

Resultatet av kontrollen visar att tillverkarna brister i bedömningen och hanteringen av de faror och risker olika tillbehör till studsmattor för hemmabruk kan medföra för användaren.

Lek på studsmattor för hemmabruk innebär i sig en risk för användaren att skadas. Därför är det allvarligt att tillverkarna inte tillräckligt har undersökt och hanterat de faror som olika tillbehör som tillhandahålls för montering på studsmattan kan utgöra.

Enligt kapitel 1 i den harmoniserade standarden EN 71-14:2018 omfattas inte tillbehör som tillför extra eller ny funktion till studsmattor för hemmabruk av standarden. Det betyder att det inte finns någon harmoniserad standard för tillbehör som säkerheten kan kontrolleras mot. Trots detta har ingen av tillverkarna för vare sig basketkorgarna, bungee-setet eller vattenspridarna valt EG-typkontroll som förfarande (metod) för att göra bedömningen om överensstämmelse¹⁵ av kraven på säkerhet.

Även om tillverkaren i vissa fall har dokumenterat en säkerhetsbedömning för tillbehöret så är det inte tillräckligt med förfarandet för intern tillverkningskontroll. Eftersom tillbehör som tillför extra eller ny funktion till studsmattan uttryckligen inte omfattas av de harmoniserade standarderna ska förfarandet för EG-typkontroll följas för tillbehör som kan medföra faror för användaren.

Tillverkarna har identifierat faror och risker med tillbehören och det betyder att studsmattan och tillbehöret ska lämnas för kontroll till ett anmält organ som kan utfärda ett EG-typintyg om *produkterna tillsammans* uppfyller lagstiftningens krav på säkerhet.

Det betyder också att det måste framgå för tillbehöret vilka specifika studsmattor det kan användas till. För studsmattan ska det framgå vilka tillbehör som är godkända att montera på just den studsmattan.

¹⁵ Se avsnitt 2.3

I bruksanvisningen för studsmattor ska det enligt standarden EN 71-14:2018 dessutom finnas information om att ändringar av studsmattan som görs av konsument, exempelvis genom att montera på ett tillbehör, enbart ska göras enligt studsmattetillverkarens instruktioner. Det ska uppmärksamma konsumenten på att inte montera ett tillbehör som inte finns uttryckligen beskrivet i bruksanvisningen för studsmattan.

Inget av tillbehören i kontrollen uppfyller därför kraven vad gäller bedömning av överensstämmelse mot lagstiftningen. Om tillverkarna inte kan uppvisa ett EG-typintyg från ett anmält organ får tillbehören inte tillhandahållas.

5.2.1 Faror och risker med basketkorgar

Tillverkarna har i det underlag som skickats in identifierat ett antal faror och risker med basketkorgar som tillhör till studsmattor för hemmabruk. I bruksanvisningen till tillbehören finns flera varningar. I avsnitt 4.2 ovan listas ett antal exempel.

Några av varningarna i bruksanvisningarna är:

- Hoppa inte under korgen. Risk för blåmärken och att fastna.
- Dunkning eller hängning på basketkorgens kant kan orsaka skador på studsmattan och basketkorgens ring.
- Under spel, speciellt när du utför aktiviteter av dunktyp, håll spelarna borta från ryggplattan, kanten och nätet. Allvarlig skada kan uppstå om tänder/ansikte kommer i kontakt medryggplattan, kanten eller nätet.

Dessutom finns en allmän varning:

- Om dessa varningar inte följs kan det leda till svåra personskador.

Farorna och riskerna som framgår av de varningar som listas ovan är allvarliga och det framgår av varningarna vilka skador de kan leda till. Varningarna motsäger i vissa fall också de varningar som ska finnas i bruksanvisningen för studsmattan för en säker användning.

Konsumentverket ser också en fara med att basketkorgar uppmuntrar till att ha bollar på studsmattan. Läkare på ortopedien¹⁶ har noterat skador vid lek på studsmatta när användaren landat på bollar. Bollar på studsmattan, särskilt om de är hårda, är därför en fara som ökar risken för att skador ska uppstå.

Den basketkorg som har två korgar, en på utsidan och en på insidan av skydds nätet, utgör också en särskild fara. Basketkorgen på utsidan av skydds nätet ökar risken för att bollar kan hamna under studsmattan vid spel mot den korgen. Det kan leda till att användare lockas in under studsmattan för att hämta bollar, vilket ökar risken för exempelvis kross- eller fallskador för en person under studsmattan om någon hoppar samtidigt.

¹⁶ Se avsnitt 1.1.2

5.2.2 Faror och risker med bungee-set för trampolin

Även när det gäller bungee-setet har faror och risker identifierats av tillverkaren i form av varningar som framgår av bruksanvisningen. I avsnitt 4.3 ovan listas ett antal exempel.

Några av varningarna i bruksanvisningarna är:

- Använd aldrig bungee-setet utan en sele som sitter rätt. Selen ska alltid vara ordentligt åtspänd så att användaren inte kan glida ur den.
- Trassla inte in dig i det elastiska bandet.
- Om växeln förblir i N-läge kan det få handtaget att snurra i hög hastighet och skada användaren.

Farorna och riskerna som framgår av de varningar som listas ovan är allvarliga. Om användaren glider ur selen kan det leda till fallskador. En användare som trasslar in sig i det elastiska bandet kan skadas om det exempelvis leder till att man ramlar. Om växeln som är monterad på studs mattan börjar snurra kan det också leda till skador på en person utanför studs mattan.

Instruktionerna för bungee-setet motsäger i vissa fall också de varningar som ska finnas i bruksanvisningen för studs mattor för en säker användning. Bruksanvisningen för bungee-setet uppmuntrar exempelvis till att göra volter. Enligt standarderna för studs mattor för hemmabruk ska bruksanvisningen instruera användaren att inte göra volter.

Det finns dessutom bilder i bruksanvisningen för bungee-setet som visar att tillbehöret används utan skyddsnät. Även det motsäger instruktionerna för användning av studs mattor eftersom en studs matta bara får användas med skyddsnät monterat.

Konsumentverket ser också faror om tillbehöret finns monterat när användare leker på studs mattan utan att använda bungee-setet. Exempelvis faran att trassla in sig i det elastiska bandet.

5.2.3 Faror och risker med vattenspridare

Faror och risker med vattenspridare som tillhör till studs mattor för hemmabruk har tidigare utretts av Konsumentverket. Se avsnitt 3.2.3.

6 Slutsatser och fortsatt arbete

När rapporten skrivs pågår fortfarande analys och kommunikation i flera av de ärenden som öppnats mot näringsidkare och marknadsplatser i kontrollen. Handläggningen kommer därför att fortsätta och fler faror och risker med de kontrollerade produkterna kan komma att identifieras. Det är också troligt att åtgärder i form av säljstopp och återkallelser från konsument kan behöva vidtas för fler produkter.

När det gäller de tillbehör som kontrollerades ihop med studsmattor visade sig bristerna vara stora. Inget av tillbehören i kontrollen uppfyllde kraven vad gäller bedömning av överensstämmelse mot lagstiftningen. Tillverkarna har inte säkerställt att alla risker omhändertagits när nya funktioner och redskap tillförts studsmattor för hemmabruk. Det är allvarligt eftersom det handlar om leksaker för barn som är en särskilt skyddsvärd konsumentgrupp.

Tillverkaren har det största ansvaret för att se till att alla regler är uppfyllda och att leksaken är säker, men även övriga ekonomiska aktörer har ett ansvar. Importören ska kontrollera att tillverkaren har gjort allt den ska för att få sälja leksaken inom EU. Det innebär till exempel att importören ska kontrollera att tillverkaren har gjort den bedömning av överensstämmelse som krävs. Distributören/återförsäljaren ska bland annat kontrollera att tillverkaren och importören har försett leksaken med den märkning och information som krävs.

Mot bakgrund av de brister som framkommit vid kontrollen kommer Konsumentverket jobba vidare med produktområdet. Det kan både finnas behov av att förtydliga de internationella reglerna kring studsmattor för hemmabruk och av mer information till berörda målgrupper om gällande regler.

Under våren 2024 kommer en informationsinsats om resultaten från den här marknadskontrollen genomföras. Insatsen kommer att rikta sig både mot näringsidkare och konsumenter och syftar till att öka medvetenheten om riskerna med lek på studsmattor.

Bilagor

Bilaga 1 Sammanställning av referenser	2
--	---

Bilaga 1 Sammanställning av referenser

Sammanställning över referenser till lagstiftning och standarder som nämns i den här rapporten samt länkar till relevanta webbsidor med mer information. Observera att sammanställningen inte är fullständig när det gäller lagkrav och standarder som gäller leksakers säkerhet.

Lagstiftning

- Leksaksdirektivet (2009/48/EG):
- Lag (2011:579) om leksakers säkerhet
- Förordning (2011:703) om leksakers säkerhet
- Konsumentverkets föreskrifter (KOVFS 2011:5) om leksakers säkerhet

Standarder och tekniska rapporter

- SS-EN 71-1:2014+A1:2018 Leksaker - Säkerhetsregler - Del 1: Mekaniska och fysikaliska egenskaper.
- SS-EN 71-14:2018 Leksaker - Säkerhetsregler - Del 14: Trampoliner (studsmattor) för privat bruk.
- SS-EN 71-8:2018 Leksaker - Säkerhetsregler - Del 8: Aktivitetsleksaker för privat bruk
- Teknisk rapport SIS-CEN/TR 15071:2021 Leksaker – Säkerhetsregler – Nationella översättningar av varningar och bruksanvisningar i EN 71-serien

Webbsidor

- Guider om leksakers säkerhet från EU kommissionen:
Guidance - European Commission (europa.eu)
- Utbildning om leksakers säkerhet:
Innehåll | Leksakers säkerhet (kov.se)
- Information produktsäkerhet från Konsumentverket:
Ansvar för produktsäkerhet - för företag | För företagare | Konsumentverket

Konsument
verket · KO

Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad
Telefon: 0771-42 33 00. [konsumentverket.se](https://www.konsumentverket.se)